

5. Závěr

Ústecký kraj je možné v rámci České republiky zařadit spíše mezi kraje s menšími resp. středně velkými vnitroregionálními rozdíly. Díky neexistenci jediného centra, které by na sebe v kraji vázalo podstatnou část ekonomických a sociálních aktivit, a rovněž ani velkých území, která by byla zcela izolovaná, je mnoho ekonomických a společenských jevů relativně rovnoměrně rozprostřeno po celém kraji. Na druhou stranu se ale Ústecký kraj rozkládá na geograficky různorodém území s odlišným historickým vývojem, což nevyhnutelně vytváří podmínky pro regionální rozdíly uvnitř kraje.

Ze zhodnocení všech čtyř tématických okruhů **multikriteriálního hodnocení** vyplývá, že správní obvody Ústí nad Labem, Teplice, Litoměřice a Roudnice nad Labem jsou **obvody s relativně nejlepší celkovou pozicí v kraji**. První polovinu nejméně problematických správních obvodů v kraji pak uzavírají obvody Varnsdorf, Chomutov, Děčín a Lovosice. Následují je obvody Žatec, Most, Kadaň a Litvínov a zbývající obvody, Louny, Bílina, Rumburk a Podbořany, měly v průměru v Ústeckém kraji pozici nehorší.

Celková nejlepší pozice správního obvodu Ústí nad Labem ovšem neznamená, že by ve všech okruzích dosáhl tento obvod nejlepšího umístění v kraji. Byl sice skutečně hodnocen jako nejlepší v tématických okruzích „Demografický vývoj, sídelní struktura“ (D) a „Infrastruktura, poloha, dostupnost a životní prostředí“ (I) a jako druhý nejlepší v tématickém okruhu „Ekonomický vývoj“ (E), ale až dvanácté místo v kraji mu připadlo při hodnocení „Sociálního vývoje“ (S). Podobně schematicky nelze vnímat ani nejhorší celkovou pozici správního obvodu Podbořany. Ten obsadil sice dvě šestnáctá (D,I) a jedno patnácté místo (E) v multikriteriálním hodnocení, ale rovněž měl i relativně nejlepší krajskou pozici při hodnocení „Sociálního vývoje“. Jak je vidět, výše uvedená celková pořadí správních obvodů jsou pouze zjednodušeným pohledem na celkové postavení správních obvodů v kraji. Metodicky správnější je hodnocení jejich postavení v rámci jednotlivých tématických okruhů.

Správní obvody, které se při hodnocení **demografického vývoje a sídelní struktury** jeví jako nejlepší, jsou shodné s těmi, které jsme výše jmenovali jako nejlepší z celkového pohledu, tj. obvody Ústí nad Labem, Roudnice nad Labem, Teplice a Litoměřice. Jako nejproblematičtější z demografického hlediska byla naopak vyhodnocena situace ve správních obvodech Podbořany, Bílina a Kadaň.

Jak již bylo zmíněno výše, nejpříznivější byla v **sociální oblasti** situace ve správním obvodu Podbořany, který byl následován obvody Lovosice, Roudnice nad Labem, Litoměřice a Žatec. Zjednodušeně lze říci, že v tomto tématickém okruhu patřily mezi nejproblematičtější tradičně průmyslové obvody, které se dlouhodobě potýkají s vysokou nezaměstnaností (Most, Rumburk, Litvínov) a také téměř všechny obvody s bývalými okresními městy (Chomutov, Ústí nad Labem, Děčín i Teplice).

Nejpříznivěji byl hodnocen **ekonomický vývoj** v obvodech s bývalými okresními městy v okolí krajského města Ústí nad Labem, tj. v obvodech Litoměřice, Ústí nad Labem, Děčín a Teplice. Jako zdaleka nejproblematičtější byla vyhodnocena situace v Bílině, v samotném srdci Ústeckého kraje. Následována pak byla odlehlejšími správními obvody Ústeckého kraje, na jihozápadě obvodem Podbořany a na severovýchodě ve Šluknovském výběžku Varnsdorfem a Rumburkem.

V posledním hodnoceném tématickém okruhu, který zahrnoval **infrastrukturu, polohu, dostupnost i životní prostředí regionů**, se nejlépe umístil ústecký správní obvod, následovaný Varnsdorfem a Litvínovem. Tento okruh má velmi široký tématický záběr, a proto se vedle sebe (alespoň na předních místech) setkaly správní obvody, které nemají mnoho společného. Na druhém konci žebříčku hodnocení tohoto tématického okruhu se umístily hlavně obvody na jihu kraje, v jejichž hodnocení se projevila roztržitost sídelní struktury, menší hustota obyvatelstva i vysoká intenzita využití půdy pro zemědělské účely.

Největší rozdíly mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností existují v tématických oblastech a ukazatelích, které **přímo vyplývají z administrativního rozdělení** Ústeckého kraje. Například nejlidnatější správní obvod, Ústí nad Labem, má téměř 119 tisíc obyvatel, zatímco Podbořany, nejméně lidnatý obvod, pouze necelých 16 tisíc obyvatel. Děčínský správní obvod se rozkládá na více téměř 554 km², a naopak Varnsdorf na necelých 89 km². Nejvíce rozdrobená je **sídelní struktura** v historicky zemědělských správních

obvodech na jihu kraje. Jsou zde povětšinou rozlohou i počtem obyvatel nejmenší obce a relativně nižší hustota obyvatelstva oproti regionům s velkými městy. Dlouhodobě se rozvíjející průmyslová výroba si zde naopak vyžádala vysokou míru koncentrace pracovních sil, což se rovněž projevilo v relativně vysoké míře urbanizace.

Pokud jde o demografický vývoj, regionální rozdíly vyplývající z administrativního rozčlenění kraje, se již stírají. Přesto nejsou zanedbatelné. **Starší** jsou **populace** v jižních obvodech kraje, zatímco nejmladší v obvodech Kadaň, Bílina, Chomutov a Most. Největší **podíl vysokoškolsky vzdělaných** žije v obvodech s většími městy, největší **podíl obyvatel se základním vzděláním** (vč. nedokončeného a bez vzdělání) žije v obvodech Bílina, Podbořany a Rumburk. Nejvyšší byla **úhrnná plodnost** v obvodech Bílina a Ústí nad Labem, nejnižší opět na jihu, v lovosickém, lounském a litoměřickém obvodu. Výrazně nejnižší **úmrtnost** byla v roudnickém obvodu, následovaném obvodem Děčín a Litoměřice. Nejvyšší byla standardizovaná úmrtnost v obvodech Kadaň, Rumburk a Litvínov. S výjimkou obvodu Bílina a Ústí nad Labem došlo ve všech obvodech k **přirozenému úbytku** obyvatelstva. Ten byl ovšem většinou kompenzován **migračním přírůstkem**, který byl nejvyšší v obvodech Roudnice nad Labem, Teplice, Lovosice a Rumburk. Výrazný úbytek obyvatelstva migrací nastal pouze v obvodech Bílina, Most a Žatec. Podle migrace lze usuzovat, že pro mladé jsou atraktivní obvody Roudnice nad Labem a Teplice, pro starší obyvatele pak většina obvodů na jihu kraje a rovněž Rumburk a Teplice.

Z pohledu ekonomického vývoje závisí regionální rozdíly na charakteru ekonomického zaměření správních obvodů a do značné míry také na přítomnosti většího města, které by fungovalo jako pól rozvoje regionu. Jih kraje je díky své poloze **spíše zemědělskou oblastí** (okresy Litoměřice a Louny), zatímco správní obvody v Podkrušnohoří jsou spíše **průmyslové**. Nižší koncentrace pracovních sil ve velkých podnicích a zemědělská výroba vedou na jihu kraje k vyšší **intenzitě podnikatelské aktivity**. Nejnižší je naopak podnikatelská aktivita v Bílině, Litvínově a Mostu. Vzhledem k tomu, že město Ústí nad Labem bylo a je administrativním centrem kraje, koncentrují se v něm a jeho okolí ekonomické aktivity více než jinde v kraji. Přesto však nefunguje jako jediné **dominantní centrum kraje**, což způsobuje nižší míru regionálních rozdílů v kraji v porovnání s kraji, které takové jediné centrum mají. V okolí krajského města většinou bývá **bytová výstavba** nejintenzivnější, ale v případě Ústeckého kraje tomu tak díky předchozí bytové výstavbě v průmyslových městech není. V posledních letech byla nejvyšší v obvodech Kadani, Roudnici nad Labem a Litoměřicích. Z tohoto tématického okruhu se zmiňme ještě o cestovním ruchu. Největším **potenciálem cestovního ruchu** disponují správní obvody ve Šluknovském výběžku, Rumburk a Varnsdorf, dále Teplice a Děčín. Nejmenší potenciál pro cestovní ruch mají (s výjimkou obvodu Litoměřice) všechny zemědělské obvody na jihu kraje a rovněž Bílina.

V sociální oblasti rovněž existují v rámci Ústeckého kraje značné regionální rozdíly. Přesto v nejdůležitějším ukazateli tohoto okruhu, v **míře nezaměstnanosti**, patří kraj spíše k těm, které jsou relativně homogenní. Zdaleka nejvyšší byla nezaměstnanost ve správních obvodech Most a Litvínov, nejmenší naopak v obvodech okresu Litoměřice. Značné regionální rozdíly existují například i v **oblasti kriminality**. Nejvyšší je její intenzita v obvodech okresů Ústí nad Labem, Teplice a Most. Naopak nejnižší byla ve správních obvodech lounského a děčínského okresu. Zajímavé jsou rovněž rozdíly mezi správními obvody, které nabízí volební statistika. **Volební účast** byla nejvyšší v Roudnici nad Labem a dalších správních obvodech na jihu kraje. Naopak o více než deset procentních bodů nižší byla občanská participace obyvatel bílinského obvodu a rovněž obvodů Kadaň, Rumburk, Most a Děčín.

Jako poslední hodnocená, ale pro Ústecký kraj velmi důležitá, je oblast životního prostředí. Regionální rozdíly **znečištění životního prostředí** v rámci kraje samozřejmě souvisí hlavně s rozmístěním průmyslových komplexů v kraji. Největšími producenty látek znečišťujících ovzduší jsou okresy Most a Chomutov, zatímco měrné emise okresu Děčín nedosahují ani republikového průměru a okres Litoměřice se mu velmi blíží. Za zmínku na druhou stranu stojí to, že Ústecký kraj patří mezi kraje s relativně vysokým **podílem chráněných území**. Například téměř sto procent území správního obvodu Děčín je chráněno. Na druhou stranu ovšem obvody okresu Chomutov, dále Litvínov, ale hlavně jižní zemědělské obvody (Roudnice nad Labem, Podbořany, Žatec) nedosahují ani jednoho procenta chráněných ploch svého území.